

Kultura a psychologia: aktualne kierunki rozwoju teorii i badań

Anna Kwiatkowska

W ciągu kilkunastu ostatnich lat tzw. psychologia kulturowa przechodzi znaczne przeobrażenia. W prezentacji dokonam przeglądu stanowisk teoretycznych i badań empirycznych ilustrujących aktualne trendy:

- (1) Wyodrębniają się nowe **subdyscypliny** (oprócz już istniejących): psychologia *międzykulturowe* (porównywanie dwóch lub więcej kultur), *indygeniczna* (badania wewnątrz jednej kultury); *interkulturowa/ "współkulturowa"* (porównywanie różnych grup kulturowych/etnicznych/narodowych wchodzących w interakcje ze sobą w różnych krajach, lub różnych grup kulturowych w danym kraju); *kulturowa* (kulturowy system znaczeń a procesy psychologiczne); *kulturowa neuronauka* (kultura a procesy mózgowie).
- (2) Zmienia się konceptualizacja i sposób operacjonalizacji **kultury**: od pojęcia bardzo ogólnego, statycznego, po koncept bardziej dynamiczny, zmieniający się w czasie i zróżnicowany (oprócz wartości i praktyk kulturowych, także przekonania – aksjomaty oraz normy; także nowe dymensje kulturowe, np. religijność, honor) i.
- (3) Nowe **obszary** zainteresowań: m.in. testowanie ogólności teorii wyprodukowanych w kulturze zachodniej; transmisja kulturowa wertykalna i horyzontalna; zmiana kulturowa (podejście ewolucyjne i podejście ekologiczne; obserwowane globalne zmiany w odniesieniu do takich konstruktów jak np. indywidualizm, samoocena i narcyzm, inteligencja, kapitał społeczny, stosunek do natury, strategie życiowe; zmiany przewidywane).
- (4) Szybki rozwój kulturowej **neuronauki**. Główne założenia: mózg ludzki jest plastyczny i kształtowany przez powtarzające się doświadczenia; różne doświadczenia są dostarczane przez różne konteksty kulturowe; u członków różnych grup kulturowych występują różnice pod względem funkcji neuronalnych i struktur mózgowych .
- (5) **Metodologia** implementuje nowe standardy (wymóg badania ekwiwalencji metod; dobierania prób), paradygmaty (eksperymenty z primingiem), wykorzystywanie big data, neurokognitywne metody pomiaru.

Culture and psychology: current directions in developments of theory and research

Anna Kwiatkowska

Over the past two decades, so-called 'cultural psychology' has been undergoing significant changes. In this presentation, I will make a review of theoretical approaches and empirical research illustrating the recent trends:

- (1) The new **subdisciplines** are emerging (in addition to already existed): *cross-cultural psychology* (comparisons across cultures); *indigenous psychology* (studies within the local culture); *intercultural psychology* (an examination of two or more groups from different nations who interacted with each other or interactions of ethnically diverse individuals within the same nation); *cultural psychology* (cultural system of meanings and psychological processes); *cultural neuroscience* (culture and neural and brain processes).
- (2) Changes in conceptualization and operationalization of **culture**: from the general, static concept to the concept more dynamic, changing in time and more diverse (except values and cultural practices, also beliefs, i.e., social axioms, and norms; also new cultural dimensions, such as religiosity, honour).

- (3) New domains of interest: among others, testing generalizability of western theories; vertical and horizontal cultural transmission (evolutional and ecological approaches; global changes in such concepts as individualism, self-esteem, narcissism, intelligence, social capital, attitudes toward nature; life strategies; predicted changes).
- (4) The fast development of **cultural neuroscience**. The main assumptions: a human brain is plastic and shaped by repeated experiences; various experiences are provided by different cultural contexts; cultural groups differ as regard neuronal functions and brain structures.
- (5) New research standards in **methodology** (requirements of method equivalence testing, sampling), paradigms (experiments with cultural primes), big data, neurocognitive measurements.